

Oppimisen tuki lukiossa

Ohjauksen ja tuen eri keinoja

Lukijalle

Tämä materiaali on tarkoitettu sinulle, joka ohjaat ja opetat erilaisia oppijoita lukiossa. Olemme laatineet tiivistetyn oppaan oppimisen tuesta ja erityisestä tuesta lukiokoulutuksessa. Tavoitteena on tukea sinua työssäsi ja mahdollistaa opiskelijalle mahdollisimman onnistunut tuki lukio-opintojen aikana.

Jokaisella on vahvuuksia ja voimavaroja, mutta myös kehittymisen kohteita. Vahvuusperustaisessa pedagogisen tuen vaakamallissa pedagogiset tukitoimet sekä opiskelijan taidot, osaamiset ja onnistumiset ovat tasapainossa. (Sandberg, 2021, s. 73-74.)

- Jokaisella ihmisellä on taitoja, kykyjä ja osaamista.
- Jokainen lapsi ja nuori on hyvä monissa asioissa.
- Jokainen on kiinnostunut jostain asiasta.
- Jokainen onnistuu monissa asioissa.
- Jokainen kehittyy koko ajan.
- Jokaisella on unelmia, toiveita ja haaveita.
- Jokainen oppilas ja opiskelija on tärkeä! (Sandberg, 2021, s. 73.)

Työniloa ohjaukseen ja opetukseen!

Tiina Reinikainen ja Inka Turunen

Sisällys

Oppimisen tuki lukiossa	6
Erilainen oppija	12
Tuen keinoja ja pedagogisia ratkaisuja	16
Roolit ja työnjako	21

Oppimisen tuki lukiossa

Oppimisen tuki uudistuu lukioissa 1.8.2025 alkaen. Päivitetyin lukio-lain mukaan opiskelijalla on **oikeus oppimisen tukeen** opiskelunsa aikana. Oppimisen tuki on opiskelijan tarvitsemaa **tukiopetusta, ohjausta ja tukea**, jota hän tarvitsee lukion oppimäärän suorittamiseksi. Tukitoimet **toteutetaan** opetushenkilöstön **yhteistyönä**. (714/2018, 28§.)

Oppimisen tuki

Oppimisen tuki ja erityisopetus mahdollistavat opiskelijoiden **yhdenvertaisen** aseman. Oppimisvaikeudet voivat johtua esimerkiksi luku- ja kirjoitusvaikeuksista, matemaattisista tai tarkkaavuuden vaikeuksista, sairaudesta, vammasta tai elämäntilanteesta.

Oppimisen tuen tavoitteena on

- **oppimisen oikea-aikaisuus ja saavutettavuus**
- **oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy**
- **tuen tarpeen varhainen tunnistaminen**
- **lukio-opintojen suorittaminen**
- **hyvinvoinnin edistäminen**
- **jatko-opintovalmiudet**

Opettajat arvioivat tuen tarvetta yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan kanssa. Opiskelijan suostumuksella mukana voi olla myös muita tuen järjestämisen kannalta tarpeellisia asiantuntijoita. Tuen tarvetta voidaan arvioida erilaisin menetelmin, kuten alkuseulonnoilla. (Opetushallitus, 2025.)

Tukitoimia ovat

Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan avustajapalveluita, erityisiä apuvälineitä ja muita palveluita. Opiskelijan jaksamisen ja hyvinvoinnin tukemisessa voidaan tehdä yhteistyötä opiskeluhuollon palvelujen tai tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa. Erityisopetuksen ja muun oppimisen tuen rinnalla opiskelijalla on oikeus saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa. (Opetushallitus, 2025.)

Lukiolain (714/2018 28 b §) mukaan koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta. Ennen päätöksen tekemistä tulee kuulla opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Erityisopetuspäätös on valituskelpoinen hallintopäätös (Lukiolaki 714/2018 49 § 6 mom).

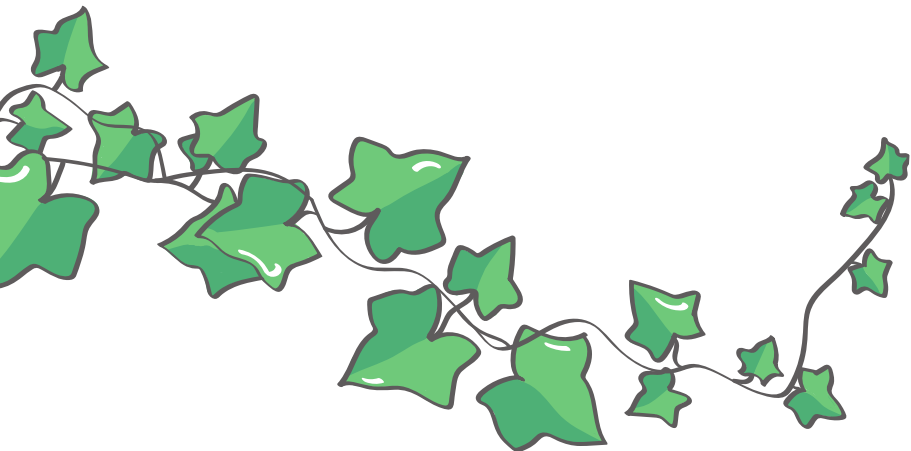
Jos oppivelvolliselle on tehty perusopetuslain 17 §:ssä tarkoitettu päätös erityisestä tuesta ja se on voimassa perusopetuksen päättyessä, koulutuksen järjestäjän tulee selvittää ja arvioida opiskelijan erityisopetuksen tarve perusopetuksessa tehdyn erityisopetuspäätöksen perusteella (Lukiolaki 714/2018 28 b §).

Oppimisen tuki lukiossa

Poikkeava järjestäminen voi koskea myös erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Opiskelun poikkeava järjestäminen voidaan tehdä, jos

- opiskelijalla on joltakin osin ennestään lukiokoulutuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot
- lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta
- se on perusteltua opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvistä syistä.

Poikkeavat järjestelyt tehdään vain niiltä osin kuin ne ovat välttämättömiä ja ne kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan.

Erityisopetus

Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen (Lukiolaki 714/2018 28 b §).

Lukion opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2025) mukaan erityisopetus on erityisopettajan antamaa opetusta. Erityisopettaja vastaa tukitoimien tarpeen arvioinnista ja tarvittavien tukitoimien suunnittelusta. Erityisopetusta voidaan toteuttaa:

- **ryhmämuotoisena opetuksena**
- **yksilötukena.**

Erityisopetus on esimerkiksi oppimisen tukea perusteellisempaa opiskelutaitojen ja -strategioiden opettamista sekä opiskelun tavoitteiden asettamisen ja saavuttamisen tukemista. Erityisopetusta toteutetaan tarvittaessa yhteistyössä aineenopettajien ja opinto-ohjaajien kanssa.

Oppimisen tuki lukiossa

Ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyt

Erityisopetukseen ja muihin tukitoimiin kuuluvat myös ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyt. Mahdollisuudesta ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyihin tiedotetaan opiskelijalle heti lukio-opintojen alkaessa ja aina tarpeen mukaan.

Opiskelijalle täytyy antaa mahdollisuus erityisjärjestelyihin lukio-opintojen aikana, jotta niiden tarvetta ja toimivuutta voidaan arvioida.

Erityisopettaja arvioi yhdessä opiskelijan ja muiden opettajien kanssa niiden tarpeellisuutta sekä ohjaa opiskelijan tarvittaessa hakemaan erityisjärjestelyitä myös ylioppilastutkinnon suorittamiseen. (Opetushallitus, 2025.)

Erityisjärjestelyjä ovat muun muassa:

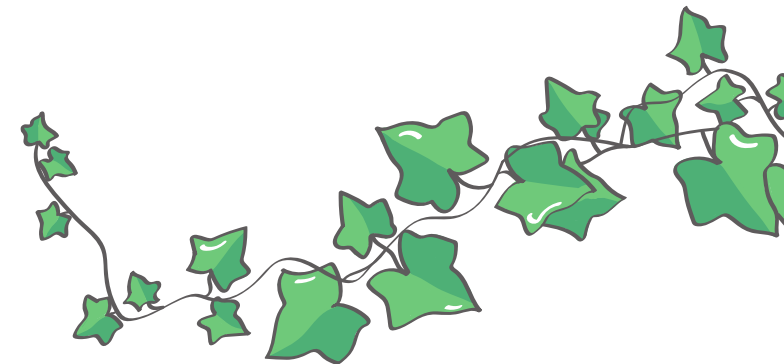
- Arvioinnissa huomioon ottaminen
- Lisäaika kokeen suorittamiseen, 2 tuntia
- Oikeus suurentaa kirjasinkokoa, jos tavanomainen suurentaminen ei riitä
- Erillinen pienryhmätila
- Oikeus käyttää suurempaa näyttöä
- Lepäämiseen tarkoitettu tila
- Säädetty työskenntelyasento
- Avustajan käyttö
- Näkövammaisen apuvälineet ja tavanomainen koe
- Näkövammaisen apuvälineet ja erityisjärjestelykoe
- Ääniaineistoltaan rajoitettu koe

Tukitoimien kirjaaminen

Tuen tarvetta tulee LOPS:n perusteiden (Opetushallitus, 2025) mukaan arvioida opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä:

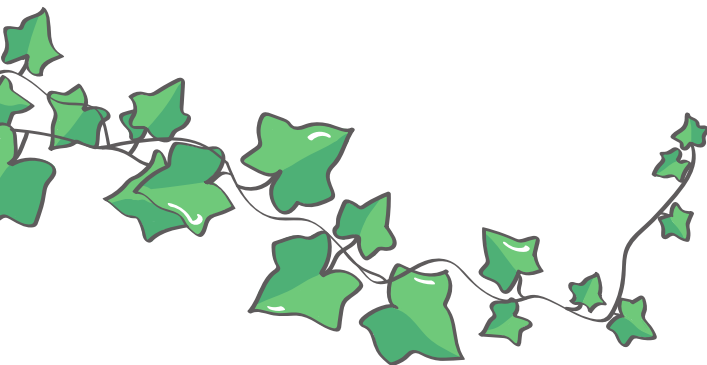
- tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille
- tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi
- tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan
- oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen
- tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi
- erityisopetuksen päätös
- opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä
- yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa (Opetushallitus, 2025.)

Erilainen oppija

Oppimisvaikeudet ovat yleisiä

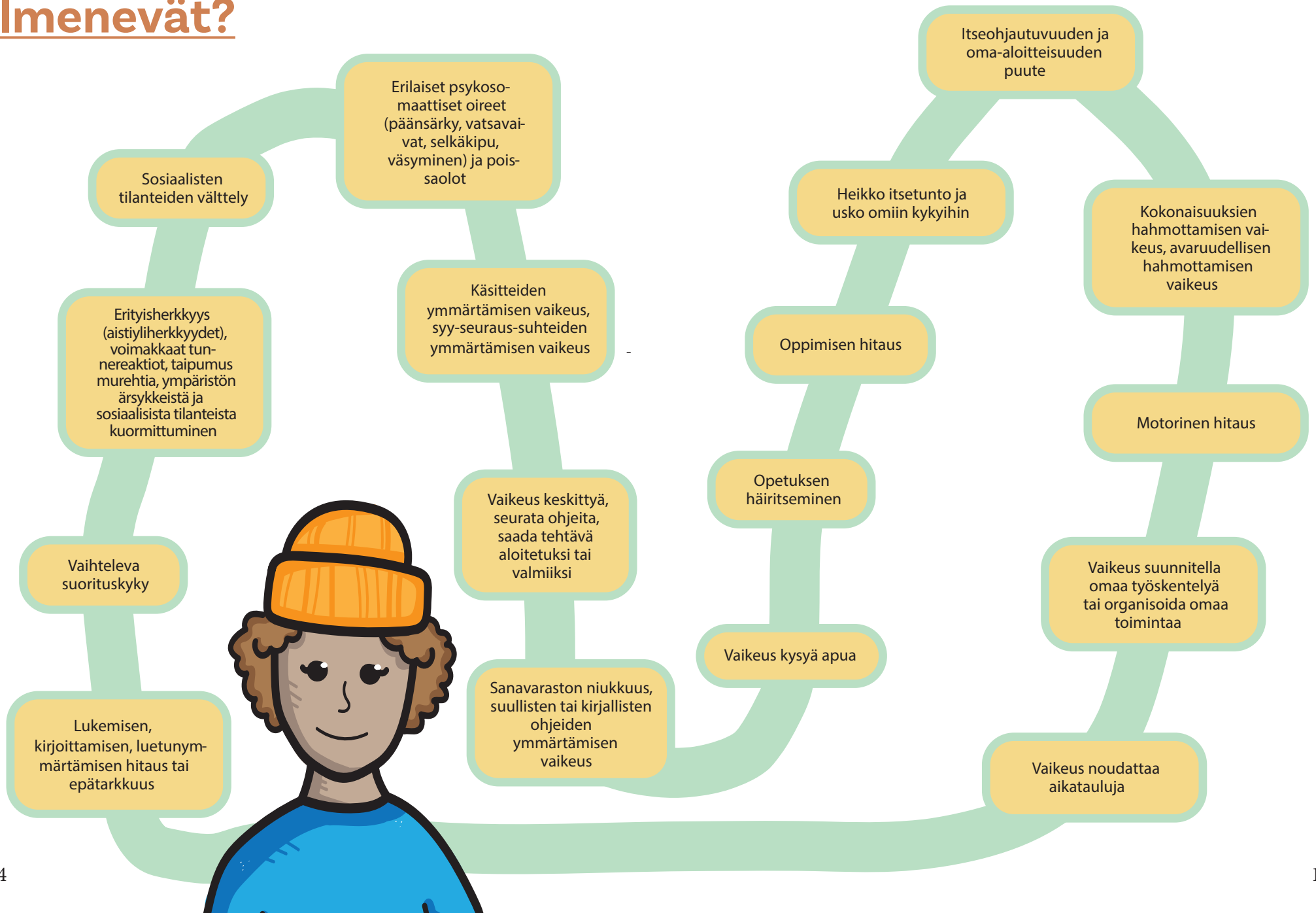
- 10-20 prosentilla väestöstä on jonkinlaisia oppimisen vaikeuksia.
- Oppimisvaikeudet voivat tulla esiin lukemisessa, kirjoittamisessa, matematiikassa, vieraiden kielten opiskelussa, digitaalisten välineiden käytössä, motorikassa, hahmottamisessa ja keskittymisessä.
- Tärkeää on oppimisvaikeuden varhainen tunnistaminen ja tuen saanti kaikissa elämänvaiheissa.
- Erilaiset oppimisen tavat ja oppimisen tuen välineet auttavat selviytymään opinnoissa, työssä ja arjessa.
- **Oppiminen on mahdollista oppimisvaikeuksista huolimatta!**
([https://www.eoliitto.fi/oppimisvaikeudet/.](https://www.eoliitto.fi/oppimisvaikeudet/))

Oppimiseen vaikuttavat haasteet

Miten haasteet ilmenevät?

Tuen keinoja ja pedagogisia ratkaisuja

Laadukkaan opetuksen arvoperusta on pedagogiikassa. Erityispedagoginen tuki tarkoittaa opiskelijan **suunnitelmallista** tukemista ja ohjaamista opetus-tilanteissa niin, että hänen **yksilölliset tuen tarpeensa huomioidaan** opetusta suunniteltaessa. Vahvuusperustaisella tuella tarkoitetaan laadukkaan pedagogiikan, useiden erityispedagogisten tukimuotojen, ratkaisukeskeisyyden ja positiivisen pedagogiikan mukaisen myönteisen minäkuvan elementtien huomioimista opetuksessa. **Kohtaamisella** on tärkeä merkitys oppimisen kannalta, koska tutkimusten perusteella negatiivinen palaute muistetaan moninkertaisesti positiiviseen verrattuna. Negatiivisuuden kehää voidaan kääntää myönteiseksi pienempien osatavoitteiden myönteisellä palautteella, ratkaisukeskeisellä työllä ja opiskelijan onnistumisen kokemuksilla. (Sandberg, 2021, s. 26-29.)

Opiskelijan pedagogista suunnitelmaa voidaan kutsua oppijan tukemiseen tarkoitetuksi kartaksi. Hyvä opiskelusuunnitelma on **ajantasainen, paikkansa pitävä** ja tarpeeksi yksityiskohtaisesti **käytännön menetelmiä kuvaava**. Tärkeää on kuvata, miten tuki käytännössä toteutetaan. Tuen **kirjaamisvelvoite koskee kaikkia opiskelijaa opettavia opettajia**, ei vain erityisopettajia. (Sandberg, 2021, s. 34-36.)

Pedagogisen toiminnan tavoitteiden suunnittelussa voidaan hyödyntää **SMART**-mallia. Sen mukaan tavoitteiden tulisi olla spesifejä eli tarkasti määriteltyjä (specific) ja mitattavissa olevia (measurable.) Opiskelijan tulisi myös tietää, miten ja millaisin pedagogisin ratkaisuin tavoitteisiin päästään, miten niitä seurataan ja milloin tavoite on saavutettu. Tavoitteiden tulisi olla opiskelijan saavutettavissa (achievable), merkityksellisiä ja houkuttelevia. Samalla tavoitteiden tulisi olla realistisia (realistic) eli oikea-aikaisia, tarpeellisia ja sopivan kokoisia opiskelijan kykyihin ja tarpeisiin nähden. Tavoitteiden suunnittelussa tulisi huomioida myös aikataulut (time-bound) siten, että suunnitelmaan kirjataan asian tai taidon harjoittelun alkaminen ja päättymisen. (Sandberg, 2021, s. 66-67.)

Kuusi syytä heikkoihin arvosanoihin ovat:

1. Epäonnistumisen pelko
2. Matala uteliaisuusmotiivi
3. Kunnianhimon puute
4. Epäjärjestelmällisyys
5. Kilpailuhenkisyys
6. Vastuuntunnon puute

(Reiss, 2013, s. 111-114.)

Pedagogisia keinoja opiskelijan tukemiseen ja onnistumisen kokemusten saavuttamiseen:

OPETUS

- Johdonmukaisuus: selkeä tuntirakenne esille (aloitus-tuntityöskentely-lopetus)
- Havainnollista
- Esitä ohjeet osissa: 1., 2., jne
- Selitä
- Karsi häiriötekijät ja huomioi työympäristön rauhallisuus
- Tauota
- Kannusta! Sanoita pienimpiäkin onnistumisia
- Tuntityöskentely ja läksyt Wilmaan (tuntipäiväkirja)
- Tee nimetön kysely avun tai kertauksen tarpeesta
- Opetta löytämään tärkeät asiat, jakamaan tehtäviä osiin ja tekemään muistiinpanoja
- Luo mahdollisuuksia onnistua!

KEVENNYS

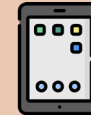
- Pidentetty opiskelu-aika
- Aikuislukiossa opiskelu: mahdollista valita vähemmän kursseja jaksoon, vaadittavien pakollisten opintojen määrä pienempi

TEHTÄVÄT

- Lisäaika tehtävien tekemiseen ja palautukseen
- Tukisanalitat keskeisistä käsitteistä
- Rautalankamallit esim. esseeseen kirjoittamiseen
- Erilaiset palautustavat (esim. suullinen, miellekartta, käsitekartta)
- Tehtävien eriyttäminen
 - a) alaspäin (vaaditaan vain perustehtävät)
 - b) ylöspäin (vahvuuksien huomioiminen)

KURSSIN SUORITTAMINEN VAIHTOEHTOISIN TAVOIN

- Suorittaminen tehtäväpaketina ja päättökokeena
- Verkko-opetus
- Lukiopaja (n. 1-3 kurssia, opiskelun tukena erityisopettaja, opo, yksilövalmentaja)
- Hajautettu tehtävien/kokeiden suorittaminen eli pilkotaan tehtäväkokonaisuuksia tai kokeita osiin

LISÄOHJAUS (TARVITTAESSA)

- Aineenopettajien antama tukiopetus yksilöohjauksena tai ryhmässä
- Erityisopettajan pitämä Pop up -tehtäväpaja
- Rästipaja
- Kertaustunnit ennen koetta
- Lukusuunnitelmapaja kirjoittajille
- Vertaisohjaus läksypaja
- Säännölliset jakso- ja yo-infot

KOE

- Suullinen täydentäminen
- Työskentely erillisessä tilassa/ pienryhmässä
- Lisäaika
- Vain perusasioita mittaava koe (tavoitteena vain läpäisy)
- Vaihtelevat tehtävät kokeessa
- "Lunttilappukokeet"
- Kokeen kuvailu, ennalta (tehtävätyypit, painotukset)

APUVÄLINEET

- Keskittymisen apuvälineet (esim. kuulokkeet, nystyräullat, sermit, tasapainolauta, purukumi)
- Musiikin tai taustaaänen kuuntelu
- Lukuviivain
- Ajan säätely (ajastin)
- Juomatauko

OHJAUS

- Säännöllisyys
- Opintojen suunnittelu
- Mahdolliset rästit
- Aikataulusohjaus
- Opiskelutekniikat
- Ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja/tai erityisopettajan tapaamiset

OPETUSJÄRJESTELYT

- Pääsääntöisesti opiskellaan kaikki oppiaineet oppitunnilla
- Jos aineenopettajat toimivat samanaikaisopettajina ja/tai erityisopettaja on mukana oppitunneilla, on mahdollista opiskella myös pienryhmässä ja/tai eri tilassa
- Säännölliset tukipajat ruotsissa, englannissa ja matematiikassa (aineenopettajat)
- Äidinkielen tukipaja aineenopettajan ja erityisopettajan yhteistyönä
- Täsmätukiopetusajat aineenopettajien yhteistyönä
- Vertaistutorointi

OPETUSMATERIAALIT

- Painetut oppimateriaalit (lainaus koululta, kun tarve osoitettu)
- Äänikirjat
- Videomateriaali
- Selkotekstit

OPISKELIJAHUOLLON PALVELUT JA YHTEISTYÖ

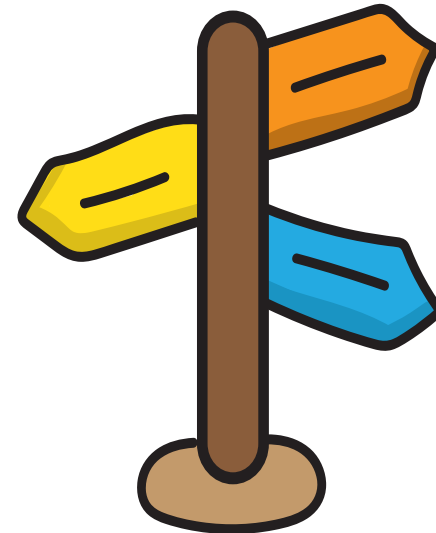

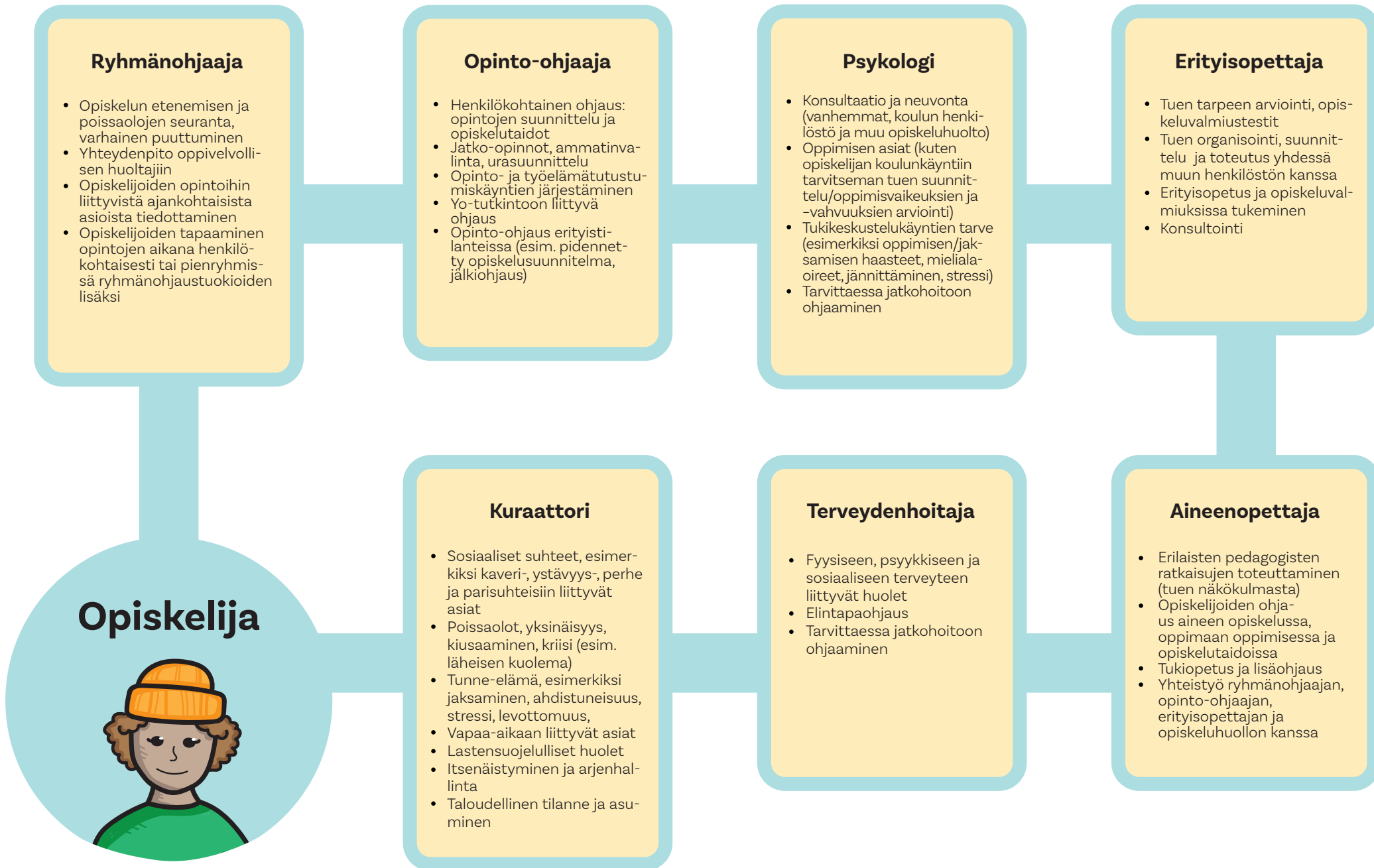
- Opiskeluhoillon palvelut (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja)
- Verkostoyhteistyöpalaverit
- Arjen tukihenkilöt
- Huoli-ilmoitukset

Roolit ja työnjako

Yhteistyössä varmistamme, että opiskelija saa riittävän tuen ja ohjauksen. Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä.

Kun opiskelijan tilanne herättää huolta ja on tarvetta varhaiseen selvittelyyn, ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita ja etenkin silloin, kun tarvitaan monialaista yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhoillon palvelujen henkilöstön välillä, on hyvä kutsua koolle tapauskohtaisesti monialainen asiantuntijaryhmä **opiskelijan tueksi**.

Lähteet:

1 Sandberg, E. (2021). Pedagoginen tuki perusopetuksessa ja toisella asteella. PS-kustannus.

2 Lukiolaki 714/2018 | Lainsäädäntö | Finlex

3 Opetushallitus, (2025). Lukion opetussuunnitelman perusteet 2025. Voimassa 1.8.2025 alkaen. Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 - ePerusteet

4 Oppimisvaikeudet. <https://www.eoliitto.fi/oppimisvaikeudet/>

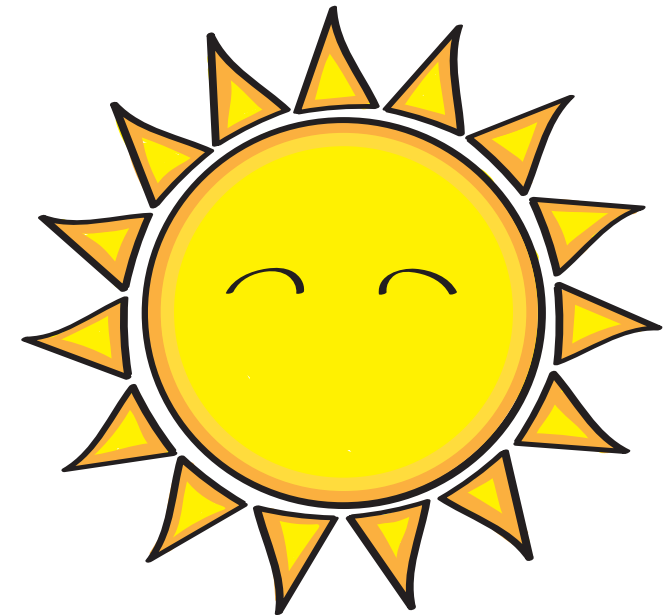
5 Reiss, S. (2013). Reiss Motivation Profile. Mikä sinua motivoi? (R. Pulkkinen, suom.). Suomen Motivaatiotalo.

Hanke- ja yhteistyökumppanit:

OPETUSHALLITUS: Lukio-opiskelijoiden oppimisen tuen kehittäminen ja vahvistaminen, 1.8.2024–31.12.2025, **Kuopion lukiotoimi.**
Kasvun vahvuutta omasta lukiosta, **Outokummun lukio.**

Outokummun lukio, Juuan lukio, Polvijärven lukio, Heinäveden lukio, Riveria

Kiitos, että tuet opiskelijaa!

KUOPIO
LUKIOKOULUTUS

RIVERIA

